

การสนทนากลุ่มออนไลน์ : ทางเลือกใหม่สำหรับการวิจัยในยุคไทยแลนด์ 4.0

Online-Focus Group: New Alternative for Research in Thailand 4.0

วรรณ คุณนิลภักดิ์*

นิตยา วงศ์ยศ**

เพชรรัตน์ เอื้ออภิสิทธิ์วงศ์ ***

สะถิระ เผือกประพันธ์****

บทคัดย่อ

ด้วยการเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในปัจจุบันนั้นได้เปิดโอกาสใหม่ๆ สำหรับการเก็บรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลการวิจัยโดยการวิจัยที่ใช้ระบบออนไลน์เป็นเครื่องมือนั้นกำลังกลายเป็นที่นิยมมากขึ้นและได้มีการนำไปใช้ในการวิจัยอย่างกว้างขวางทั้งในทางการตลาด สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ทางการแพทย์สาธารณสุข รวมทั้งทางการศึกษาด้วย ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมในมิติต่างๆ พบว่าแม้การวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้การสนทนากลุ่มออนไลน์จะไม่สามารถแทนที่การวิจัยแบบดั้งเดิมได้อย่างสิ้นเชิงแต่กระนั้นการสนทนากลุ่มออนไลน์ก็ได้เปิดโอกาสใหม่สำหรับการวิจัยที่ต่างจากการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิมทั้งในเรื่องการประหยัดค่าใช้จ่าย เวลาในการวิจัย และมีศักยภาพในการเข้าถึงผู้เข้าร่วมที่มีเวลาว่างน้อยหรือผู้ห่างไกลกัน ทำให้การสนทนากลุ่มออนไลน์เป็นที่น่าสนใจสำหรับงานวิจัยที่มีงบประมาณการวิจัยจำกัดหรือจำเป็นต้องได้รับข้อมูลการวิจัยที่อย่างรวดเร็วซึ่งเหมาะสมสำหรับสถานการณ์ที่ไม่จำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์แบบตัวต่อตัวระหว่างผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม แต่ทั้งนี้ต้องเข้าใจว่าการกลุ่มสนทนากลุ่มออนไลน์เป็นเพียง

เครื่องมือในการวิจัยอีกเครื่องมือหนึ่ง ดังนั้นควรใช้เฉพาะเมื่อเหมาะสมและไม่ใช้ใช้ทดแทนวิธีการอื่นๆ ได้ทั้งหมด

คำสำคัญ : กลุ่มเป้าหมาย, ออนไลน์, การวิจัย, ประเทศไทย 4.0

ABSTRACT

Today, the advancement of electronic communications technology has opened up new opportunities for the collection and dissemination of research data. Nowadays, online research as a tool is becoming increasingly popular and widely used in research, such as Marketing, Social Sciences, Humanities, Medical, Public Health and Education. However, literary review in various dimensions found that even though online-focus groups are not replace all traditional focus group, it has opened up new opportunities for qualitative research both in terms of cost savings and Time. Moreover, online-focus group has the potential to

*อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารธุรกิจ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก

***อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก

****อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก

reach participants with little or no spare time. So, this methodology is interesting for research that has a limited research budget or need to get quick research information. It is ideal for situations where there is no need for face-to-face interaction between participants. By the way It must be understood that online-focus groups is a tool in the Qualitative researcher's toolbox. So the researcher should be used when appropriate and not as a complete substitute for all other methods.

Keywords : Focus Group; Online; Research; Thailand 4.0

บทนำ

เป็นเวลากว่าครึ่งศตวรรษนับตั้งแต่ ปี 1920s ที่นักวิจัยได้ใช้การสนทนากลุ่มตัวอย่างเป็นเครื่องมือสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ในทางสังคมศาสตร์ (MORGAN, 1997:4) ซึ่งการวิจัยโดยการสนทนากลุ่มตัวอย่างแบบดั้งเดิมนั้นเป็นการใช้การดำเนินวิจัยที่ใช้การสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวเป็นหลัก แต่ด้วยการเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นอย่างมากในปัจจุบันนั้นได้เปิดโอกาสใหม่ๆ สำหรับการเก็บรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลการวิจัยโดยการวิจัยซึ่งใช้ระบบออนไลน์เป็นเครื่องมือนั้น กำลังกลายเป็นที่นิยมมากขึ้น และได้มีการนำไปใช้ในการวิจัยอย่างกว้างขวาง ซึ่งการวิจัยผ่านทางสื่อออนไลน์นั้นทำให้ผู้วิจัยประหยัดเงินและเวลารวมทั้งสามารถทำการวิจัยได้ทั่วโลก ซึ่งทำวิจัยได้ทั้งแบบตัวต่อตัวและแบบกลุ่ม ซึ่งการวิจัยรูปแบบผ่านระบบอินเทอร์เน็ตนั้นไม่ได้มีประโยชน์แต่เฉพาะการวิจัยทางการตลาดเท่านั้นแต่ ยังเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ในทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ทางการแพทย์สาธารณสุข รวมทั้งทางการศึกษาด้วย ซึ่งมีการประยุกต์ใช้สื่อออนไลน์ในการวิจัยเพิ่มมากขึ้น

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอมิติต่างๆ ของการสนทนากลุ่มออนไลน์ และการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิม ซึ่งทำให้สามารถเปรียบเทียบการสนทนากลุ่มออนไลน์ และการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิม ในฐานะที่เป็นรูปแบบการวิจัยที่มีความสำคัญเพิ่มขึ้นในยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยบทความนี้จะแบ่งเป็นสามส่วนดังนี้ ในส่วนแรกเป็นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะโดยทั่วไปของการวิจัยแบบการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิมและวิธีการจัดแบบการสนทนากลุ่มออนไลน์ จากนั้นจะเป็นการรวบรวมและสังเคราะห์ความแตกต่างและผลลัพธ์ที่ได้อะหว่างการวิจัยแบบการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิมและวิธีการจัดแบบการสนทนากลุ่มออนไลน์ สุดท้ายจะเป็นการนำเสนอสถานการณ์ที่เหมาะสมในการใช้การสนทนากลุ่มออนไลน์ (Online-Focus Group) ในการทำการวิจัยเพื่อก้าวสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0

การสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิมและสนทนากลุ่มออนไลน์ การจัดสนทนากลุ่มแบบเดิม (Traditional Focus Group)

การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) มักถูกกำหนดให้ใช้ในการวิจัยทางสังคมศาสตร์และมีประวัติศาสตร์อันยาวนานในการใช้เพื่อวิจัยตลาด (Morgan, 1988: 10) โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) นั้นเป็น กลุ่มของบุคคลที่ถูกเลือกโดยผู้วิจัย เพื่อทำการอภิปรายและให้ความคิดเห็น แลกเปลี่ยนทัศนคติกันอย่างกว้างขวางในประเด็นต่างๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะเจาะจง เพื่อที่จะหาข้อมูลที่ต้องการประเด็นสำหรับตอบคำถามวิจัยเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ (Powell and Single, 1996: 499, วรณี แกมเกตุ, 2551: 254-255) ระหว่างผู้นำการสนทนาและผู้ร่วมสนทนาหรือระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญหรือผู้รู้ (Key Informants) โดยควรมีสมาชิกในวงสนทนา 7-8 คน เพื่อความพอเหมาะในการโต้แย้ง ซึ่งผู้นำการสนทนาต้องกำหนดประเด็นคำถามล่วงหน้า ที่เป็นหลักในของการศึกษา และ คำถามทุกข้อต้องประกอบด้วยตัวแปร ที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ได้ชัดเจน รวมทั้ง

คำถามแต่ละข้อต้องตั้งสมมุติฐานย่อยๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เพื่อให้ได้คำตอบในเชิงเหตุผล (อรุณี อ่อนสวัสดิ์, 2551: 146)

เป้าหมายหลักการวิจัยแบบการจัดสนทนากลุ่มคือการเรียนรู้และทำความเข้าใจใน ความเชื่อ ทศนคติและความรู้สึกของผู้เข้าร่วมสนทนา ซึ่ง แนนอนหลายคนเห็นว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าร่วมสนทนาเป็นกุญแจสำคัญของวิธีการ ที่มีแนวคิดว่าการสนทนากลุ่มสามารถช่วยให้ผู้เข้าร่วมสนทนา ชี้แจงหรืออธิบาย ความคิดและทัศนคติของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งช่วยเสริมสร้างการมีส่วนร่วมจากผู้รู้สึกันว่าพวกเขามีสิ่งน้อยที่จะพูด ซึ่งการพูดคุยสื่อสารกันของผู้เข้าร่วมสนทนาจะช่วยแจกแจงถึงความคิดเห็น ทัศนคติ หรือค่านิยม ที่มีความคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันที่แสดงออกมา (Freeman, T, 2006:493)

สำหรับในการเก็บข้อมูลในการวิจัยแบบการจัดสนทนากลุ่มนั้นเป็นเป็นการรวมเอาองค์ประกอบที่สำคัญของที่ใช้ในการเก็บ ข้อมูลเชิงคุณภาพคือการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวมารวมกันแต่ในบางงานวิจัยซึ่งมีจุดมุ่งหมายเฉพาะเช่น ต้องการข้อมูลที่มีสภาพตามธรรมชาติข้อมูลที่มีลักษณะพิเศษ การสนทนากลุ่มก็ไม่สามารถมาแทนที่วิธีการ ทั้งสองได้ (Morgan, 1988) โดยการจัดสนทนากลุ่มไม่ใช่กระบวนการตามธรรมชาติ แต่เป็นกระบวนการที่มีแบบแผน การจัดสนทนากลุ่มมีประโยชน์อย่างยิ่งเมื่อมีความแตกต่างระหว่างผู้ร่วมกลุ่มสนทนาและผู้เชี่ยวชาญ และเมื่อภาษาที่ใช้ในแต่ละวันและวัฒนธรรมของกลุ่มเฉพาะเป็นสิ่งที่น่าสนใจ รวมทั้งเมื่อแต่ละบุคคลต้องการที่จะวินิจฉัยระดับของความคิดเห็นส่วนใหญ่ในหัวข้อที่น่าสนใจด้วย (Morgan and Kreuger, 1993: 62)

นอกจากนั้น การจัดสนทนากลุ่มนั้นช่วยให้ค้นพบหรือก่อให้เกิดสมมุติฐานการวิจัยและพัฒนาคำถามหรือแนวคิดสำหรับแบบสอบถามและร่างคำถามเพื่อการสัมภาษณ์ อย่างไรก็ตามวิธีการนี้ก็ยังมีข้อจำกัดในด้าน

ความสามารถของการอ้างอิงไปสู่ประชากรทั้งหมด ซึ่งโดยหลักแล้ว เป็นเพราะจำนวนสมาชิกที่ร่วมสนทนากลุ่มมีขนาดเล็ก และมีความเป็นไปได้ที่กลุ่มตัวอย่างไม่สามารถเป็นตัวแทนประชากรที่ดีได้ ตัวอย่างของงานวิจัยที่ใช้การจัดสนทนากลุ่ม ได้แก่ Developing HIV Education in Zimbabwe (Munodawafa et al 1995), Understanding How Media Messages Are Processed (Kitzinger 1994 & 1995), Exploring People's Fear of Woodlands (Burgess 1996) and Distance Interviewing of Family Doctors (White & Thomson 1995) (Anita Gibbs, 1997: 2)

สำหรับความเข้าใจผิดที่มักเกิดขึ้นระหว่างวิธี "การสนทนากลุ่ม" กับ "การสัมภาษณ์กลุ่ม" นั้น ชาย โพลิตตา (2547: 209) กล่าวว่า การสนทนากลุ่มต่างจากวิธีการที่เกี่ยวกับกลุ่มแบบอื่นๆ กล่าวคือ การสนทนากลุ่มไม่ใช่การสัมภาษณ์คนเป็นกลุ่ม (Group Interview) ที่มุ่งหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องที่นักวิจัยต้องการ ซึ่งอาจจะเป็นข้อมูลเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพก็ได้ เช่นการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนหลายคนพร้อมกัน เพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชนนั้นๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประชากร เศรษฐกิจ การศึกษา และสุขภาพอนามัยของคนในชุมชนโดยรวม เป็นต้น ในการสัมภาษณ์กลุ่มเช่นนั้น ผู้สัมภาษณ์มักใช้แบบสอบถามที่มีคำถามทั้งปลายเปิดและปลายปิด แต่การสนทนากลุ่ม เป็นการอภิปรายมากกว่าจะเป็นการสัมภาษณ์ ขณะเดียวกันการสนทนากลุ่มก็ไม่ใช่การระดมสมองกลุ่ม ผู้รู้ จุดต่างอยู่ที่การระดมสมองนั้นมุ่งหาข้อสรุปที่ลงตัว (consensus) เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่การสนทนากลุ่มมุ่งหาความคิดเห็นและประสบการณ์ของผู้ร่วมสนทนา ซึ่งอาจแตกต่างกันหลากหลายไม่จำเป็นต้องสอดคล้องลงรอยกันเสมอไป นอกจากนั้นทวิตต์ นพเกษร (2548:153) อ้างใน ปราณี โปธิสุข, 2550: 4) ได้เตือนนักวิจัยที่ขาดความเข้าใจและประสบการณ์ถึงข้อแตกต่างระหว่างการสนทนากลุ่ม กับการสัมภาษณ์กลุ่ม ดังตารางสรุปเปรียบเทียบลักษณะข้อแตกต่างดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อแตกต่างระหว่างการสนทนากลุ่ม กับการสัมภาษณ์กลุ่ม

การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)	การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group interview)
<p>มีลักษณะเป็นการสนทนา อภิปรายโต้ตอบอย่างอิสระระหว่างสมาชิกในกลุ่มกันเองตามประเด็นที่กำหนด โดยสมาชิกทุกคนในกลุ่มเป็นศูนย์กลางของการสื่อสารภายในกลุ่ม</p>	<p>เป็นการถามตอบระหว่างผู้สัมภาษณ์กับสมาชิกแต่ละคนโดยมีผู้สัมภาษณ์เป็นศูนย์กลางของการสื่อสารภายในกลุ่ม</p>
 <p style="text-align: center;">ผู้ดำเนินรายการ</p>	 <p style="text-align: center;">ผู้สัมภาษณ์</p>

จากข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า โดยคุณค่าของการจัดสนทนากลุ่ม นับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับนักวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งมีทั้งศักยภาพและข้อจำกัด ซึ่งการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นการอภิปรายที่มีแบบแผนอันเป็นกิจกรรมกลุ่มในสภาพแวดล้อมทางสังคม ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เพื่อให้กลุ่มดังกล่าวสร้างผลการวิจัยทางสังคมศาสตร์ได้

การสนทนากลุ่มออนไลน์ (Online focus groups)

การสนทนากลุ่มออนไลน์ เป็นแพลตฟอร์มอินเทอร์เน็ตที่มีการอภิปรายและสนทนาที่มีลักษณะเสมือนจริง ซึ่งมีกระบวนการและบทบาทคล้ายกับการสนทนากลุ่มดั้งเดิม เช่น ใช้เพื่อสำรวจมุมมองของตัวแสดงในสังคม

เกี่ยวกับประเด็นด้านความยั่งยืนทางนโยบายบางอย่าง (Ángela Guimarães Pereira, 2017) โดยการสนทนากลุ่มออนไลน์สามารถดำเนินการได้สองวิธีคือ การจัดพร้อมกัน (Synchronously) หรือ การจัดไม่พร้อมกัน (Asynchronously) โดยการการจัดพร้อมกัน (Synchronously) กล่าวคือสมาชิกกลุ่มสนทนามีส่วนร่วมในเวลาเดียวกันทุกคนในการสนทนาหรือการประชุมทางออนไลน์ และการจัดไม่พร้อมกัน (Asynchronously) นั้นมักเป็นการใช้อีเมล หรือรายชื่ออีเมล โดยสมาชิกกลุ่มสนทนาสามารถอ่านความคิดเห็นของผู้อื่นและแสดงความคิดเห็นได้ตลอดเวลา โดยไม่จำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์กับใคร (Rezabek, Roger, 2000)

อย่างไรก็ตาม ในการสนทนากลุ่มออนไลน์ ผู้เข้าร่วมนั้นสามารถอยู่ในที่ใด ๆ ก็ได้ในโลกที่มีอินเทอร์เน็ตเข้าถึงและการสนทนาจะทำในรูปแบบปกติ โดยองค์ประกอบสำคัญของการสนทนากลุ่มออนไลน์ คือ การประชุมทางอินเทอร์เน็ต ที่ผู้เข้าร่วมและผู้ดำเนินรายการได้รับเชิญให้เข้าร่วมสนทนากลุ่มตามเกณฑ์ที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งจำนวนประชากรในการสนทนากลุ่มออนไลน์ควรมีจำนวนประมาณ 10 ถึง 15 คน (Pereira, Ângela G., 2017) และทุกคนสามารถพูดคุยและแสดงความคิดเห็นต่อผู้ดำเนิน

รายการและผู้คนในกลุ่มสนทนาที่ออนไลน์ได้ซึ่งจะช่วยให้มีการสนทนาโต้ตอบกันโดยตรงเป็นกลุ่มแบบซิงโครนัส ผู้ดำเนินรายการนั้นคล้ายกับผู้ดำเนินรายการที่อยู่ในกลุ่มสนทนาแบบดั้งเดิมที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการอภิปราย ถามคำถาม ชี้แจง สรุปการอภิปรายและเพื่อให้มั่นใจว่าการสนทนาทั้งหมดนั้นอยู่ในประเด็นที่สำคัญในการวิจัย ส่วนจุดแข็งและข้อจำกัดของการจัดการสนทนากลุ่มออนไลน์สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 2 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 จุดแข็งและข้อจำกัดของการจัดการสนทนากลุ่มออนไลน์

จุดแข็ง	ข้อจำกัด
(1) ช่วยให้ผู้ที่อยู่ห่างไกลกันสามารถเข้าร่วมในกลุ่มสนทนาได้	(1) สมาชิกกลุ่มสนทนาคัดเลือกได้แต่เฉพาะผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเท่านั้น
(2) มีค่าใช้จ่ายถูกกว่าการจัดกลุ่มสนทนาแบบดั้งเดิมเนื่องจากตัดค่าใช้จ่ายบางส่วนออกไป เช่น ค่าเช่าห้องประชุม ค่าใช้จ่ายในการเดินทางของผู้ดำเนินรายการ เป็นต้น	(2) ผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนาอาจประสบปัญหาทางเทคนิคในการโต้ตอบ เช่น การสูญเสียการเชื่อมต่อ
(3) คุณลักษณะของการสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนาสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างรวดเร็ว	(3) อัตราการเข้าร่วมหรือการมีปฏิสัมพันธ์ต่ำ
(4) ผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนาให้ความเห็นจำนวนมากขึ้น แม้ว่าจะสั้นและง่ายก็ตาม	(4) ไม่สามารถ วิเคราะห์ข้อมูลที่ไม่ใช่คำพูดได้ดีเท่ากับการสนทนากลุ่มแบบเดิม
(5) การเปิดไม่ต้องเปิดเผยตัวตนระหว่างผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนาเป็นการลดความเสี่ยงในการขัดขวางบทบาทตามธรรมชาติของผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนา	(5) บทบาทของผู้ดำเนินรายการจะลดลงอย่างมากอันเนื่องมาจากการที่ไม่เห็นหน้ากันของกลุ่มผู้สนทนา
(6) การกลุ่มสนทนาใช้การพิมพ์ผ่านระบบออนไลน์ การคัดลอกทำได้ทันทีเมื่อจบการสนทนา	(6) หัวข้อการอภิปรายและพลวัตรของกลุ่มมีข้อจำกัด มากขึ้น
(7) การสนทนากลุ่มออนไลน์ นั้นมีศักยภาพในการเข้าถึงผู้เข้าร่วมที่มีเวลาว่างน้อยเช่นผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่ต้องเดินทางบ่อย	(7) ความสามารถในการควบคุมผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนาที่ต่ำ อาจส่งผลเสียต่อข้อมูลที่เป็นความลับของผู้เข้าร่วม
(8) สะดวกและใช้งานง่าย	(8) ข้อจำกัดในการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล เนื่องจากผู้ดำเนินรายการไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนานั้นเป็นผู้ที่สร้างข้อมูลจริงหรือไม่
(9) การมีส่วนร่วมมีความสมดุลในแง่ของจำนวนข้อคิดเห็นจากสมาชิก	(9) ผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนาไม่ได้นั่งใกล้กับผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนาคนอื่น ดังนั้นพวกเขาจึงทำได้แต่การติดต่อผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนาได้แค่บนหน้าจอคอมพิวเตอร์
	(10) ผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนาอธิบายถึงเหตุผลหรือเหตุผลของตนเองได้ไม่มาก ถึงเขียนข้อความเฉพาะข้อความที่ให้ความคิดเห็นที่ดีหรือไม่เหมาะสมเท่านั้น และนั่นกลายเป็นการกันพวกเขาในการให้ความสนใจในหัวข้อที่วิจัย

ที่มา: ดัดแปลงจาก Murgado-Armenteros et al., (2012: 78)

การสนทนากลุ่มออนไลน์นั้นแม้มีข้อจำกัดที่ในหลายประเด็น แต่อย่างไรก็ตามวิธีนี้นั้นมีจุดเด่นในเรื่องประหยัดค่าใช้จ่าย เวลาในการวิจัย และมีศักยภาพในการเข้าถึงผู้เข้าร่วมที่มีเวลาน้อยหรืออยู่ห่างไกลกัน ทำให้การสนทนากลุ่มออนไลน์เป็นที่น่าสนใจสำหรับงานวิจัย

อย่างไรก็ตามในการจัดสนทนากลุ่มออนไลน์นั้นจำเป็นต้องใช้ซอฟต์แวร์แบบพิเศษในการช่วยนักวิจัยในการเป็นผู้ดำเนินรายการในการจัดสนทนากลุ่ม โดยผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนานั้นไม่จำเป็นต้องมีซอฟต์แวร์แบบพิเศษแต่มีคอมพิวเตอร์และการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเท่านั้น ซึ่งซอฟต์แวร์จะช่วยให้การส่งคำถามและการแจ้งเตือนไปยังผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนารวมถึงลิงค์ไปยังเว็บไซต์ เพื่อซื้อล็อกอิน นอกจากนี้ซอฟต์แวร์ยังช่วยให้นักวิจัยสามารถเตรียมคำแนะนำการสนทนากับคำถามที่สำคัญล่วงหน้าและผู้ดำเนินรายการสามารถคลิกที่คำถามเหล่านี้ได้ในระหว่างการสนทนาซึ่งจะช่วยลดการพิมพ์ รวมทั้งยังช่วยกระตุ้น เช่น ส่งรูปภาพไปที่หน้าจอของผู้เข้าร่วมสนทนา เพื่อเป็นการทำให้ผู้เข้าร่วมสนทนาแสดงความคิดเห็นได้ในเวลาเดียวกัน นอกจากนี้ยังสามารถให้ผู้สังเกตการณ์คนอื่น ๆ สามารถติดตามการสนทนาและส่งคำพูดโดยตรงไปยังผู้ดำเนินรายการได้ การอภิปรายจะมีการบันทึกโดยอัตโนมัติเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ในภายหลัง (Brýggen, Elisabeth & Willems, Pieter, 2009: 365) โดยขั้นตอนทั่วไปในการใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มออนไลน์ในการวิจัยนั้น Wascher, D.(2013) กล่าวว่ามียู่ 3 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน คือ ผู้ดำเนินรายการเตรียมวาระการอภิปรายและคัดเลือก/เชิญผู้เข้าร่วมการสนทนา 2) สถานที่จัดการสนทนา คือ ผู้เข้าร่วมการสนทนาและผู้ดำเนินรายการพบกันในห้องเสมือนจริงและมีการอภิปรายในวันและเวลาที่กำหนดไว้ล่วงหน้า และ 3) การรายงาน คือ การวิเคราะห์ผลการวิจัยโดยนักวิจัยในกรณีนี้ ข้อดีที่เกิดเทคนิคการสนทนากลุ่มออนไลน์คือข้อเท็จจริงที่ว่าเรื่องที่อภิปรายกันนั้นอยู่ในรูปลายลักษณ์อักษรอยู่แล้ว

สำหรับตัวอย่างการใช้สนทนากลุ่มออนไลน์ในการวิจัยนั้นมีหลายแห่ง ที่อนุญาตให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการอภิปรายกลุ่มสนทนาแบบออนไลน์จริงๆ ซึ่งสามารถทำได้โดยการลงทะเบียนกับพวกเขาแล้ว ผู้ช่วยของกลุ่มสนทนาจึงจะนำคุณสู่กระบวนการออนไลน์ซึ่งหากมีโครงการการวิจัยที่ต้องใช้สนทนากลุ่มออนไลน์ในการวิจัย วิธีนี้จะคุ้มค่า ก่อนที่จะเริ่มดำเนินการวิจัย ตัวอย่างได้แก่

- The Worldwatch Institute เว็บไซต์ <http://www.worldwatch.org/live/> มีการอภิปรายทางอินเทอร์เน็ตแบบเรียลไทม์
- Joint Research Centre เว็บไซต์ <https://ec.europa.eu/jrc/en> มีการพัฒนาการกลุ่มสนทนาออนไลน์ เพื่อการแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ ความคิดเห็นทางวิทยาศาสตร์ และการเรียนรู้ ซึ่งเป็นของสหภาพยุโรป
- American Consumer Opinion เว็บไซต์ <http://www.acop.com/> สามารถประเมินผลิตภัณฑ์ใหม่ทดสอบโฆษณาใหม่และบอกกับ บริษัท ว่าคุณชอบหรือไม่ชอบอะไรและต้องการอะไรในอนาคต
- iOpinion เว็บไซต์ <http://www.iopinion.com/> เป็นฟอรัมในการอภิปรายกลุ่มสนทนาออนไลน์และการสำรวจออนไลน์
- SurveyGuy.Com - <http://www.surveyguy.com/> ให้บริการแบบสำรวจออนไลน์สำหรับธุรกิจองค์กรและผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยตลาด

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิมและการสนทนากลุ่มออนไลน์

กลุ่มการประชุมทางไกลผ่านระบบวิดีโอเป็นการสนทนากลุ่มออนไลน์ที่มีความคล้ายคลึงกับการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิมมากที่สุด แต่มีัยงการศึกษาระดับนี้น้อย โดยเฉพาะในด้านความเหมาะสมและไม่เหมาะสมในการใช้งาน ซึ่ง Murgado-Armenteros et al., (2012: 79)

ได้สำรวจความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ 112 คน ในการศึกษาเชิงประจักษ์ถึงความแตกต่างระหว่างการสนทนากลุ่มออนไลน์และการสนทนากลุ่มแบบ

ดั้งเดิม สามารถอธิบายความแตกต่างที่พบในการสนทนากลุ่มออนไลน์ ซึ่งสรุปได้ดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ความแตกต่างที่พบในการสนทนากลุ่มออนไลน์

องค์ประกอบที่พิจารณา	ความแตกต่างที่พบในการสนทนากลุ่มออนไลน์
ความหมายหรือแนวคิด	การติดต่อระหว่างบุคคลผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ ไม่มีความใกล้ชิดทางกายภาพ
พลวัตของจุดมุ่งหมาย	ในหลักการ ไม่มีความแตกต่าง ถึงแม้ว่าจะมีข้อดีและข้อเสียที่แนะนำว่าเหมาะสมสำหรับเฉพาะบางกรณีและไม่เหมาะสมสำหรับบางกรณี
ขนาดกลุ่มตัวอย่าง	สมาชิก 6-8 คน (ขนาดกลุ่มตัวอย่างเล็กกว่าแบบดั้งเดิมเล็กน้อย)
องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่าง	ความเหมือนกันของสมาชิกภายในกลุ่ม (Homogeneity) ความต่างกันของสมาชิกในกลุ่ม (Heterogeneity) ไม่ใช่ตัวแปรหลักในการออกแบบ ความยากลำบากคือการตรวจสอบโปรไฟล์ของผู้เข้าร่วม ซึ่งไม่อาจรับรองว่าผู้เข้าร่วมมีโปรไฟล์ที่ต้องการจริงๆ (ไม่ใช่ข้อมูลปลอม) การรับสมัครบนอินเทอร์เน็ตหรือวิธีการอื่นๆ
พลวัตของผลลัพธ์	การสนทนาโดยตรงสูง (ควบคุมระยะเวลาและหัวข้อได้มาก)
ผู้ดำเนินรายการ	มีความสำคัญมาก ต้องมีทักษะในการขึ้นนำการอภิปรายเกี่ยวกับหัวข้อการวิจัย, สร้างแรงจูงใจให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ต้องสามารถบังคับและการควบคุมความยาวของรอบ ความเป็นผู้นำมากขึ้นในการกำกับพฤติกรรมของกลุ่ม
พลวัตและข้อมูล	<ul style="list-style-type: none"> - ช่วยลดการเปิดเผยตัวตน แต่ทำให้การมีส่วนร่วมส่วนบุคคลลำบาก - ช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมมากขึ้น เนื่องจากการจำนวนผู้เข้าร่วมที่มีจำนวนน้อยและผู้ดำเนินรายการมีบทบาทมากขึ้น - ข้อมูลที่เป็นธรรมชาติมากกว่า แต่มีความลึกน้อยอันเป็นผลมาจากบทบาทของผู้ดำเนินรายการ - การปฏิสัมพันธ์กันมีจำกัดมากกว่าเนื่องเป็นการออนไลน์
ผลกระทบของผู้มีส่วนร่วม	ความคิดเห็นจำนวนมากนั้นสั้นและง่าย โดยมีการวิเคราะห์ด้วยตนเองและสะท้อนให้เห็นภาพน้อย
พลวัตของความแกร่ง	ในแง่ของการปฏิบัติและทางการเงิน ความเร็วของการดำเนินการ ค่าใช้จ่ายน้อย เป็นไปได้ในการเข้าถึงผู้เข้าร่วมที่เป็นเรื่องยากที่จะรับเข้าร่วมเนื่องจากปัญหาด้าน เวลา สถานที่หรือการเดินทาง
พลวัตของจุดอ่อน	ความสมบูรณ์ หรือ ความลึกของข้อมูลน้อย ความเป็นไปได้ของการสังเกตพฤติกรรมที่ไม่ใช่คำพูดน้อย (ภาษากาย) ยากที่จะได้รับข้อมูลในหัวข้อที่มีปฏิสัมพันธ์กลุ่มเป็นสิ่งที่สำคัญ ยากมากที่จะจับอารมณ์และบางครั้งการปรากฏตัวของเว็บแคมและเกิดการมองโดยตรงไปที่ใบหน้าจำนวนมากเป็นอุปสรรคสำหรับบางคน

ที่มา: Murgado-Armenteros et al. (2012: 80)

จากข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิมและการสนทนากลุ่มออนไลน์ นั้นต่างกันในเรื่องของผลลัพธ์ซึ่งแต่ละอันก็มีลักษณะเฉพาะของตนเองต่อระดับความเหมาะสมสำหรับใช้ในการวิจัยตามแต่สถานการณ์ ซึ่ง Brýggen, Elisabeth & Willems, Pieter (2009:377) กล่าวว่าการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิมนั้นข้อมูลที่ได้จะมีความลึกเพียงพอสำหรับทุกประเด็นของคำถามการวิจัย และยังมียืดหยุ่นในแง่ของการตั้งคำถามที่จะนำไปสู่การอภิปรายที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นและยังสร้างปฏิกริยาการตอบรับที่ดีจากกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม อย่างไรก็ตาม วิธีนี้ยังมีข้อเสียโดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนาต้องเดินทางไปยังที่ๆ จัดไว้สำหรับการวิจัยซึ่งทำให้เป็นการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิมนั้นมีต้นทุนที่สูง รวมทั้งเพิ่มความยากลำบากในการสรรหา หากผู้ตอบแบบสอบถามเป็นกลุ่มที่ไม่มีเวลว่างหรือมีข้อจำกัด ทางภูมิศาสตร์ นอกจากนี้ระยะเวลาในการอภิปรายกลุ่มดังกล่าวยังนานกว่าวิธีการออนไลน์อีกด้วย ข้อจำกัดเหล่านี้ของการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิม เป็นสิ่งที่ทำให้การวิจัยโดยใช้การสนทนากลุ่มออนไลน์เป็นที่น่าสนใจ แม้การสนทนากลุ่มออนไลน์จะมีข้อจำกัดในด้านมีความลึกเกิดขึ้นก็ตาม แต่ก็ให้การตอบสนองที่รวดเร็วและความเป็นธรรมชาติของผู้ตอบแบบสอบถามในแง่มุมมองต่างๆ ของคำถามการวิจัย รวมทั้งยังมีความยืดหยุ่นในแง่ของการตอบคำถามซึ่งช่วยทำให้มันเป็นวิธีการวิจัยที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และยังมีประโยชน์อย่างมากสำหรับการเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่ได้จากทดสอบการสนทนากลุ่มออนไลน์ในท้องถิ่นกับต่างประเทศ

สถานการณ์ที่เหมาะสมระหว่างการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิม (Traditional focus groups) และการ

สนทนากลุ่มออนไลน์ (Online-focus group) ในการทำการวิจัย

โดยทั่วไปแล้วการจัดสนทนากลุ่มนั้นสามารถนำมาใช้ในช่วงเริ่มต้นหรือช่วงบุกเบิกของการวิจัย, ระหว่างการวิจัย, บางครั้งก็ใช้เพื่อประเมินหรือพัฒนากิจกรรม รวมทั้งการดำเนินการต่างๆ ในการวิจัย นอกจากนั้นยังใช้ในช่วงหลังจากการวิจัยได้ โดยการใช่วิธีการจัดสนทนากลุ่มนั้นเพื่อประเมินผลกระทบหรือก่อให้เกิดเส้นทางการวิจัยที่ได้ไกลกว่าที่มีอยู่เดิม วิธีนี้สามารถถูกใช้ได้ทั้งในฐานะวิธีการจัดสนทนากลุ่มโดยตรง หรือในฐานะการเติมเต็มให้แก่วิธีการวิจัยอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อการสอบย้อนข้อมูล (Triangulation) และการตรวจสอบความสมบูรณ์ (Validity Checking) ก็ได้ (Race et al., 1994: 730) (Race K.E., Hotch D.F., Parker T. Rehabilitation Program Evaluation: Use of Focus Groups to Empower Clients. Evaluation Review 18, 6(1994): 730-740.) ซึ่งสิ่งที่นักวิจัยต้องทำคือการเลือกวิธีการวิจัยที่เหมาะสมกับประเภทของงานวิจัยที่ดำเนินการ ด้วยเหตุนี้นักวิจัยจึงต้องเข้าใจว่าการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิมและการสนทนากลุ่มออนไลน์นั้นอาจไม่เหมาะสมสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพทั้งหมดหรือกลุ่มสนทนาทุกกลุ่ม ซึ่ง Brýggen, Elisabeth & Willems, Pieter (2009:379) (Race K.E., Hotch D.F., Parker T. Rehabilitation Program Evaluation: Use of Focus Groups to Empower Clients. Evaluation Review 18, 6(1994): 730-740.) ได้สรุปความสำคัญและความเป็นไปได้สำหรับการประยุกต์ใช้การสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิมและการสนทนากลุ่มออนไลน์เอาไว้ดังตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 ความสำคัญและความเป็นไปได้สำหรับการประยุกต์ใช้การสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิมและการสนทนากลุ่มออนไลน์

กา รสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิม (Traditional focus groups)	การสนทนากลุ่มออนไลน์ (Online-Focus Group)
<ul style="list-style-type: none"> • การวิจัยมีขอบเขตที่กว้างขวางและมีมุมมองในการวิจัยที่หลากหลาย • ปัญหาการวิจัยที่ซับซ้อน • การวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการผลิตและผลผลิต • การวิจัยตำแหน่ง • สิ่งเร้าที่ไม่สามารถสัมผัสได้จากภาพ เช่น กลิ่น, รส, ความรู้สึก เป็นต้น 	<ul style="list-style-type: none"> • การพิจารณาแบบเร่งด่วน (โดยการให้ภาพเป็นตัวอย่าง) • ขั้นตอนก่อนหรือหลังการวิจัย • การตรวจสอบระหว่างประเทศ • การวิจัยอัตลักษณ์ของแบรนด์ • การวิจัยตำแหน่ง • กลุ่มเป้าหมายไม่มีเวลาว่าง • ผู้เข้าร่วมต้องมีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต

จากข้างต้นชี้ให้เห็นว่าการสนทนากลุ่มออนไลน์นั้นเปิดโอกาสใหม่สำหรับการวิจัยที่ต่างจากการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิม เพราะช่วยให้สามารถสร้างกลุ่มสนทนาจากคนที่อยู่ไกลกันได้ ซึ่งจากข้อดีนี้ช่วยให้เกิด การวิจัยในระดับนานาชาติในหลากหลายประเทศซึ่งเป็นเรื่องยากมากในการดำเนินการ แต่ในกรณีนี้ Murgado-Armenteros et al. (2012:78-79) กล่าวว่าสิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือการตั้งประเด็นปัญหาเนื่องมาจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม ซึ่งจะเป็นการเพิ่มความซับซ้อนและความยากลำบากให้ผู้วิจัย โดยผู้วิจัยต้องจำไว้ว่าสิ่งสำคัญในการการตั้งประเด็นปัญหาการวิจัยคือต้องผสมผสานระหว่างคนจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในเซสชันเดียวกัน และนั่นอาจมีผลต่อการปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนา เนื่องจากไม่ได้รับรู้ถึงการเมืองของกลุ่ม ที่อาจนำไปสู่ความเป็นธรรมชาติที่น้อยลงและทำให้แนวคิดหลายอย่างอาจไม่ได้แสดงออกมาเนื่องจากความไม่แน่นอนเกี่ยวกับการตีความโดยกลุ่ม โดยอีกปัจจัยที่สำคัญที่ต้องคำนึงคือความคุ้นเคยของผู้ดำเนินรายการกับวัฒนธรรมของกลุ่มสนทนา ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อที่จะสามารถนำกลุ่มได้ รวมทั้งสามารถกระตุ้นผู้เข้าร่วมกลุ่ม เจาะลึกเข้าไปในบางประเด็นหรือ

แม้แต่การ เปลี่ยนหัวข้อได้ สุดท้ายปัญหาที่สำคัญที่เกิดขึ้นคือการตีความผลการวิจัยซึ่งสามารถทำได้เฉพาะเมื่อผู้ดำเนินรายการและผู้เข้าร่วมมีความใกล้ชิดทางวัฒนธรรมเท่านั้น แม้ว่าจะมีการศึกษาที่ และให้คำแนะนำเกี่ยวกับลักษณะทางวัฒนธรรมในการวางแผนการสนทนากลุ่มก็ตาม ซึ่งการวิจัยจำนวนมากต้องการในสวนนี้ อย่างไรก็ตามคำถามพื้นฐานที่เกิดขึ้นคือคือ การปฏิบัติเหล่านี้เป็นการสนทนากลุ่มที่แท้จริงหรือไม่ การสนทนากลุ่มออนไลน์นั้นแม้มีข้อจำกัดที่ในหลายประเด็น แต่อย่างไรก็ตามวิธีนี้นั้นมีจุดเด่นในเรื่องประหยัดค่าใช้จ่าย เวลาในการวิจัย และมีศักยภาพในการเข้าถึงผู้เข้าร่วมที่มีเวลาน้อยหรือผู้ห่างไกลกัน ทำให้การสนทนากลุ่มออนไลน์เป็นที่น่าสนใจสำหรับงานวิจัยที่มีงบประมาณการวิจัยจำกัดหรือจำเป็นต้องได้รับข้อมูลการวิจัยที่อย่างรวดเร็ว ซึ่งเหมาะสำหรับสถานการณ์ที่ไม่จำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์แบบตัวต่อตัวระหว่างผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม แต่ทั้งนี้ต้องเข้าใจว่าการสนทนากลุ่มออนไลน์เป็นเพียงเครื่องมือในการวิจัยอีกเครื่องมือหนึ่ง ดังนั้นควรใช้เฉพาะเมื่อเหมาะสมและไม่ใช้แทนวิธีอื่น ๆ

สรุป

ในการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นสิ่งที่นักวิจัยคำนึงถึงคือการเลือกกลยุทธ์การรวบรวมข้อมูลอย่างรอบคอบเหมาะสมกับประเด็นที่ทำการวิจัย ด้วยเหตุนี้นักวิจัยจึงต้องเข้าใจว่าการสนทนากลุ่มออนไลน์นั้นอาจไม่เหมาะสมสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพทั้งหมด เนื่องจากการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิมและการสนทนากลุ่มออนไลน์ นั้นต่างกัน ในแง่ของผลลัพธ์ซึ่งแต่ละอันก็มีลักษณะเฉพาะของตนเองรวมทั้งระดับความเหมาะสมสำหรับใช้ในการวิจัยตามแต่สถานการณ์ ซึ่งการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิมนั้นข้อมูลที่ได้จะมีความลึกเพียงพอสำหรับทุกประเด็นของคำถามการวิจัย และยังยืดหยุ่นในแง่ของการตั้งคำถามที่จะนำไปสู่การอภิปรายที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสร้างปฏิกริยาการตอบรับที่ดีจากกลุ่มสนทนา แต่อย่างไรก็ตามการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิมนั้นยังมีข้อเสียโดยเฉพะอย่างยิ่งการที่ผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนาต้องเดินทางไปยังที่ๆ จัดไว้สำหรับการวิจัย ซึ่งทำให้เกิดความยากลำบากในการสรรหา หากกลุ่มสนทนาเป็นกลุ่มที่ไม่มีเวลาว่างหรือมีข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์ในการเดินทาง และวิธีนี้ต้องใช้ทุนสูงในการวิจัย นอกจากนี้ยังใช้ระยะเวลาในการอภิปรายกลุ่มนานกว่าวิธีการออนไลน์อีกด้วย ข้อจำกัดเหล่านี้ของการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิม เป็นสิ่งที่ทำให้การใช้สนทนากลุ่มออนไลน์ในการวิจัยเป็นที่น่าสนใจ แม้การสนทนากลุ่มออนไลน์จะมีข้อจำกัดในด้านมีความลึกของข้อมูล แต่มันก็ได้รับการชดเชยด้วยรูปแบบเฉพาะที่มีประสิทธิภาพและความยืดหยุ่นในการนำไปประยุกต์ใช้ในการวิจัย รวมทั้งมีการตอบสนองที่รวดเร็วและเป็นธรรมชาติของกลุ่มสนทนาในการตอบถาม

ในแง่มุมมองต่าง ๆ ของคำถามการวิจัย และยังสะดวกต่อกลุ่มสนทนาที่มีเวลาว่างน้อยหรือมีข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์ในการเดินทาง เนื่องจากไม่ต้องเดินทาง ส่วนในเรื่องที่การสนทนากลุ่มออนไลน์นั้นไม่สามารถเก็บข้อมูลที่เป็นอวัจนภาษาได้นั้น ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารที่มีการพัฒนาเป็นอย่างมากในปัจจุบัน โดยการประชุมทางเสียงและวิดีโอช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการประชุมเสมือนจริงผ่านทางอินเทอร์เน็ตก็ได้ช่วยลดจุดด้อยในเรื่องนี้ให้น้อยลง และการสนทนากลุ่มออนไลน์ยังมีประโยชน์อย่างมากสำหรับการเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่ได้จากการสนทนากลุ่มออนไลน์ในท้องถิ่นกับต่างประเทศที่การสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิมไม่สามารถทำได้

จากที่กล่าวมาแม้ว่าวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้การสนทนากลุ่มออนไลน์จะไม่สามารถแทนที่การวิจัยแบบดั้งเดิมได้อย่างสิ้นเชิง แต่กระนั้นการสนทนากลุ่มออนไลน์ก็ได้เปิดโอกาสใหม่สำหรับการวิจัยที่ต่างจากการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิม ที่ทำให้สามารถสร้างกลุ่มสนทนาจากคนที่อยู่ไกลกันก็ได้ จากข้อดีนี้ช่วยให้เกิดการวิจัยในระดับนานาชาติในหลากหลายประเทศซึ่งเป็นเรื่องยากมากในการใช้การสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิมในการดำเนินการ ด้วยศักยภาพที่ดีในข้อนี้ทำให้การสนทนากลุ่มออนไลน์นอกจากช่วยในการวิจัยยังสามารถนำไปใช้ในกระบวนการพัฒนานโยบายและแก้ปัญหาทันทีในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับโลกได้ โดยสามารถสร้างกลุ่มสนทนาจากผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องที่อยู่ในพื้นที่ต่างๆ ได้ทั่วโลก นั่นทำให้การสนทนากลุ่มออนไลน์เป็นที่น่าสนใจและจะมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นในยุคไทยแลนด์ 4.0

เอกสารอ้างอิง

- ชาย โพธิ์ลิตา. (2547). **ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ปราณี โพธิ์สุข. (2551). **แนวทางการใช้การสนทนากลุ่มอย่างเต็มศักยภาพสำหรับการวิจัยในสถานศึกษาและชุมชน**. วารสารสักทอง. 14(2), 10-25.
- วรรณิ์ แกมเกตุ. (2551). **วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรุณี อ่อนสวัสดิ์. (2551). **ระเบียบวิธีวิจัย**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- Brýgggen, Elisabeth & Willems, Pieter. (2009). A critical comparison of offline focus groups, online focus groups and e-Delphi. **International Journal of Market Research**. 51(3), (363-381)
- Murgado-Armenteros, Eva M., Torres-Ruiz, Francisco J., & Vega-Zamora, Manuela. (2012). Differences between Online and Face to Face Focus Groups, Viewed through Two Approaches. **Journal of Theoretical and Applied Electronic Commerce Research**, 7(2), 73-86.
- Freeman, T. (2006). Best practice' in focus group research: making sense of different views. **Journal of Advanced Nursing**, 56(5): 491-497.
- Gibbs, Anita. (1997). Focus Groups. Social Research Update. Retrieved from <http://sru.soc.surrey.ac.uk/SRU19.html>
- Morgan, D. L. (1997). **Focus groups as qualitative research**. (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage
- Morgan, D.L. (1988). **Focus Groups as Qualitative Research**. London: Sage. Powell R.A., Single H.M., Lloyd K.R. Focus Groups in Mental Health Research: Enhancing the Validity of User and Provider Questionnaires. *International Journal of Social Psychology* 42, 3(1996): 193-206.
- Pereira, Ângela G. (2014). **Electronic Focus Group (eFocus Groups)**. Retrieved from http://www.ivm.vu.nl/en/Images/PT1_tcm234-161506.pdf
- Rezabek, Roger. (2000). Online Focus Groups: Electronic Discussions for Research. **Forum: Qualitative Social Research**, 1(1), Art. 18, Retrieved from <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/1128/2509>
- Race K.E., Hotch D.F., Parker T. (1994). Rehabilitation Program Evaluation: Use of Focus Groups to Empower Clients. **Evaluation Review**. 18(6), (730-740).
- Wascher, D. (2013). **Focus group. LIAISE Toolbox**. Retrieved from <http://beta.liaise-toolbox.eu/ia-methods/focus-group>